

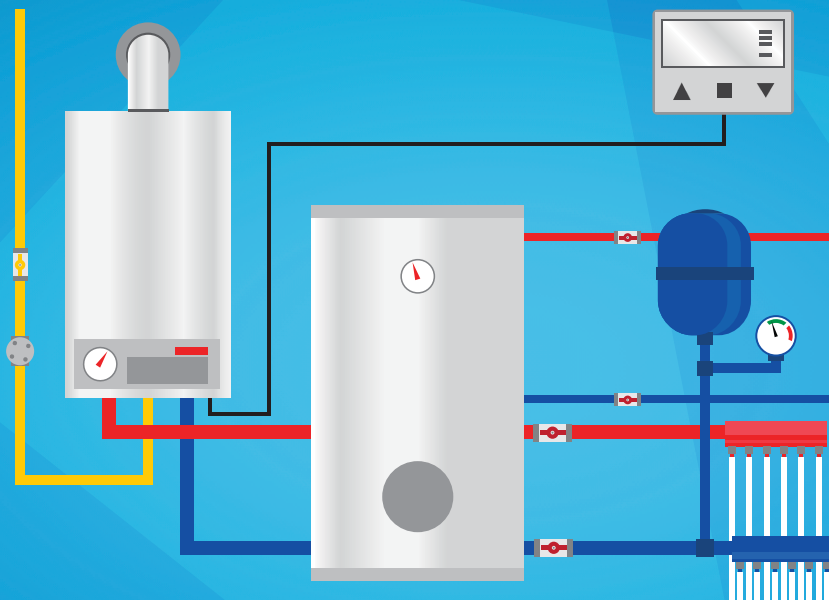
50 savjeta kako da štedite energiju i novac

- Ako želite da naučite kako sačuvati planetu Zemlju, dok štedite energiju i novac, detaljno izučite 50 savjeta iz ove brošure.
- Štednjom energije smanjuje se potražnja njene proizvodnje, što utiče na unapređenje kvalitete okoline u kojoj živimo, uz novčane uštede za svako domaćinstvo.
- Dovoljno je da usvojite nekoliko malih koraka, čijim svakodnevnim ponavljanjem postićete velike rezultate.
- U ovoj brošuri ćete pronaći precizne savjete koji će vam biti od velike koristi prilikom usvajanja dobrih navika koje štede energiju.

1.

Jeste li znali da se skoro 80% energije u domaćinstvima troši na grijanje i zagrijavanje potrošne tople vode? Prenesite svojim ukućanima da efikasnim korištenjem energije u domaćinstvu štedimo novac. Grijte vodu samo onda kad vam je potrebna.

2.

Ukoliko imate kamin, obavezno zatvarajte vrata kad nije u funkciji, jer ćete tako spriječiti gubitak toplote kroz dimnjak. Mnogi ljudi ne znaju za to. Obavijestite ih.

3.

Koristite roletne ili zavjese na prozorima, kako biste spriječili direktno upadanje Sunčevog zračenja. U ljetnom periodu vanjske roletne mogu smanjiti temperaturu u prostoru i do 8°C.

4.

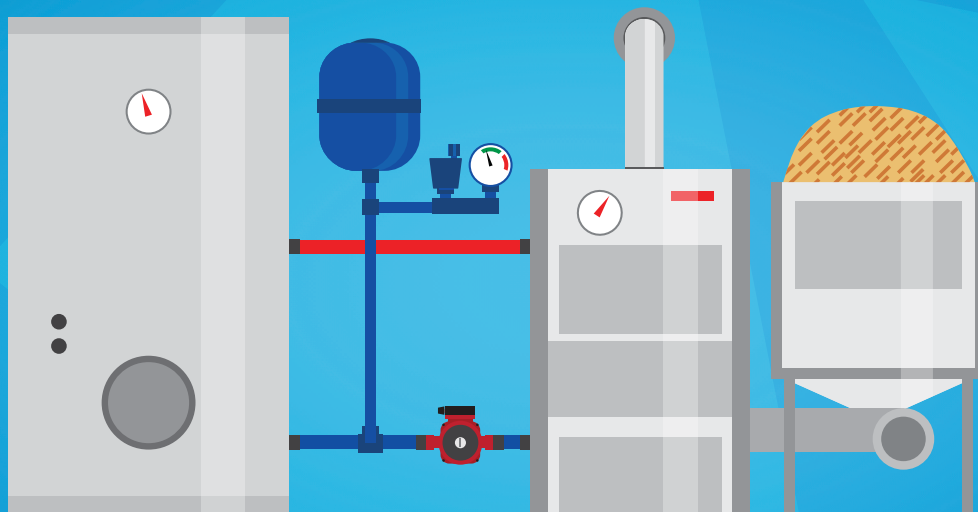
U zimskom periodu roletne i zavjese trebate koristiti noću, kako biste spriječili gubitak toplote iz kuće. Roletne mogu smanjiti gubitak toplote i za 10%.

5.

Raspitajte se koliko su stari vaši prozori.
Energetski efikasni prozori će, pored smanjenja troškova za grijanje, pridonijeti i povećanju osjećaja ugodnosti u prostoru. Novi prozori imaju 2-3 puta manje toplotnih gubitaka od starih prozora.

6.

**Preporučite svojim ukućanima da staru peć na drva
zamijene kotlom na pelet jer možete
uštediti i do 50% ogrjevnih drva.**

1.

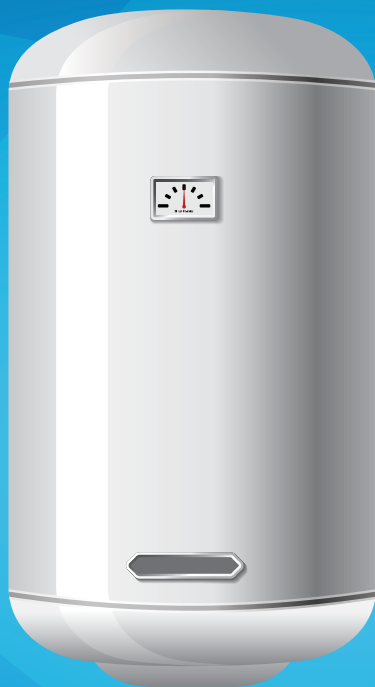
Ako temperaturu koju održavate u prostoru smanjite za samo 1°C, možete godišnje uštediti približno 5% energije za grijanje. Zar to nije dobra računica?

8.

**Loše održavanje ili zapuštenost uređaja je uzrok broj 1
prestanka rada sistema grijanja ili hlađenja.
Pazite da se svi uređaji redovno održavaju.**

9.

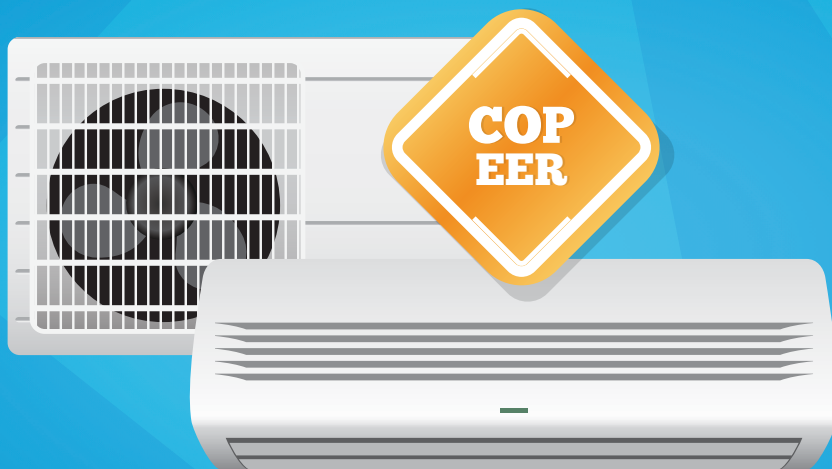
Napomenite sve ukućane da redovno čiste kamenac sa grijača u bojleru. Kamenac sprečava prelaz toplote sa grijača na vodu, pri čemu se troši više energije za zagrijavanje iste količine vode. Dodatni savjet koji im možete dati: moderni električni bojleri imaju ugrađene "suhe" grijače, koji uklanjaju problem stvaranja kamenca.

10.

Podsjetite ukućane da je potrebno redovno čistiti ventilatore i filtere u napama. Zbog zaprljanosti, zrak teže prolazi kroz filtere, te se zbog toga potrošnja energije povećava.

11.

Pri kupovini klima uređaja, sugerišite svima da obrate pažnju na faktor hlađenja ili grijanja (označen sa COP ili EER), koji se uglavnom kreće od 2,5 do 4. Napomenite im da što je taj faktor veći, uređaj je energetski povoljniji.

12.

Optimalna temperatura u zatvorenom prostoru, tokom perioda hlađenja, je između 25 i 26°C. Razlika između vanjske i unutrašnje temperature, zbog zdravstvenih razloga, ne bi trebala biti viša od 7°C.

13.

**Ne uključujte rashladne uređaje u prostorijama
u kojima ne boravite.**

14.

Ako otvarate prozor na duže vrijeme, isključite sistem grijanja ili hlađenja, kako se energija ne bi uzaludno trošila. Budite prvi koji će napraviti ovu promjenu!

15.

A

Učestvujte u kupovini kućnih aparata i potražite one koji su energetskeg razreda A, jer troše manje energije i dugoročno su isplativiji.

16.

Odlučite se za smanjeno korištenje klima uređaja u vožnji.
Pored toga što je energetski efikasnije, i vožnja će biti ugodnija.
Također, izbjeći ćete naglu promjenu temperature
kad izađete iz automobila.

17.

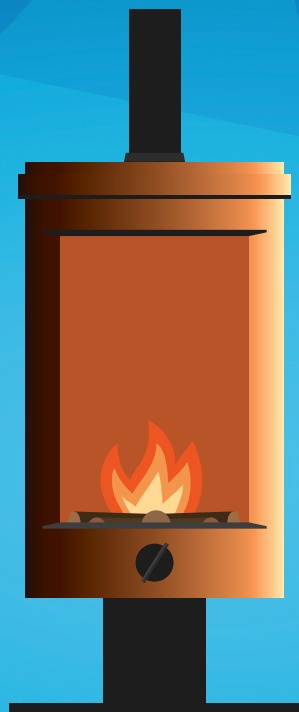
Smanjenjem upotrebe energije za oko 20%, računi za grijanje i struju smanjeće se u istom omjeru. Prenesite to ukućanima i skupa isplanirajte uštedu.

18.

Fasada kuće ili zgrade treba da bude svjetlijih boja, sa reflektujućom površinom, kako bi se smanjila potreba za hlađenjem. Preporučite svima svjetlije boje za krečenje fasade.

19.

**Osigurajte neometan dovod zraka u kotao ili peć.
Ne ostavljajte svoje stvari, naročito zapaljive
predmete, oko kotla ili peći. Napomenite i ukućane.**

20.

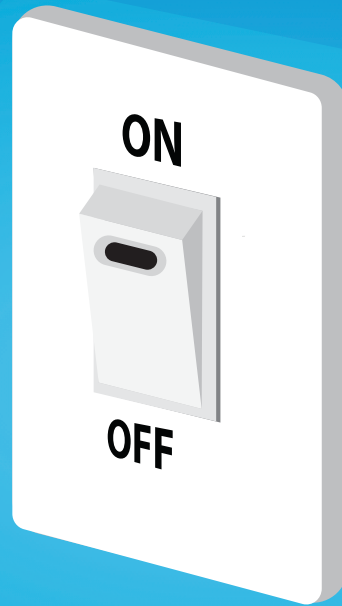
Spremište za drva mora biti suho, jer će se u suprotnom drva skvasiti i teže će gorjeti. Na vrijeme osušite postolje i složite drva.

21.

Jednom godišnje, stručna osoba treba provjeriti prohodnost dimnjaka. Loša prohodnost doprinosi većoj potrošnji energije za grijanje.

22.

**Ne zaboravite da gasite svjetlo u prostorijama poput kupatila, skladišta, podruma ili hodnika, u kojima većinu vremena niko ne boravi.
Gasite svjetlo kad god je to moguće.**

23.

=40w

Koristite sijalicu manje snage, gdje je to moguće.

24.

Iskoristite prirodno osvjetljenje dok čitate ili pišete. Ako to činite u večernjim satima, koristite stolnu lampu koja će vam dati dovoljno svjetla, umjesto centralnog osvjetljenja sa jačom sijalicom.

25.

Upozorite ukućane da redovno čiste sijalice, lustere i lampe, jer zaprljanost smanjuje njihov njihove performanse. Jeste li znali da nečistoća može apsorbovati i do 50% svjetlosti?

26.

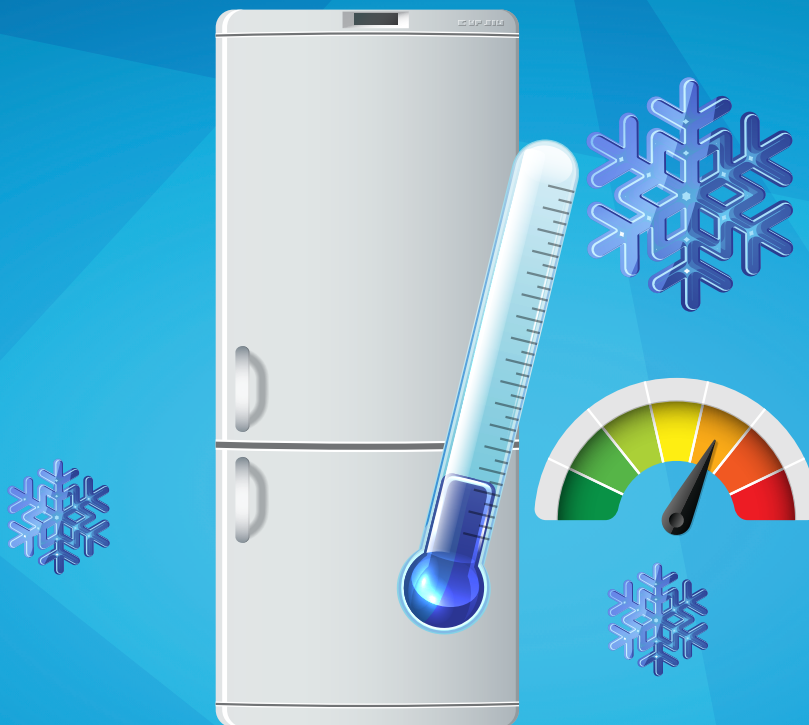
**Preporučite ukućanima da farbaju zidove u svjetlije boje,
jer tamne upijaju svjetlost.**

27.

Jeste li znali da štedne sijalice, za isti nivo osvjetljenja, troše pet, do šest puta manje električne energije, te imaju i do deset puta duži radni vijek, u odnosu na obične sijalice sa žarnom niti? Koristimo štedne sijalice!

28.

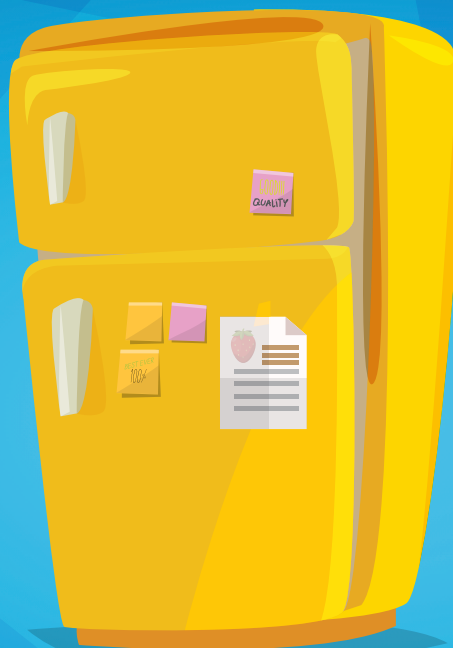
Jeste li znali da je standardna temperatura čuvanja
zamrznute hrane -18°C , a ako podesite temperaturu za 1°C
niže, možete povećati potrošnju energije i do 5%.
Pazite na ovo!

29.

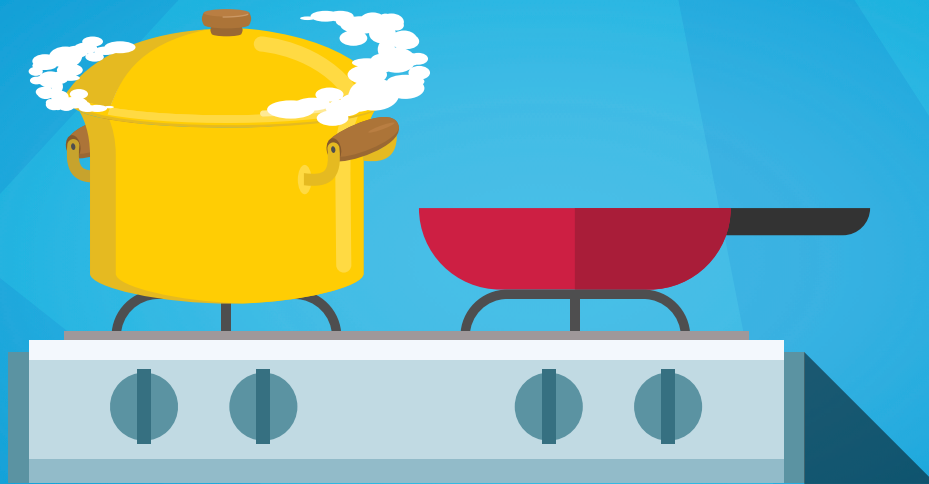
Napomenite ukućane da topla jela ne spremaju u frižider i zamrzivač. Kad toplu hranu namjeravate zalediti, prije toga je ohladite na sobnoj temperaturi, zatim u frižideru, pa je tek onda spremite u zamrzivač.

30.

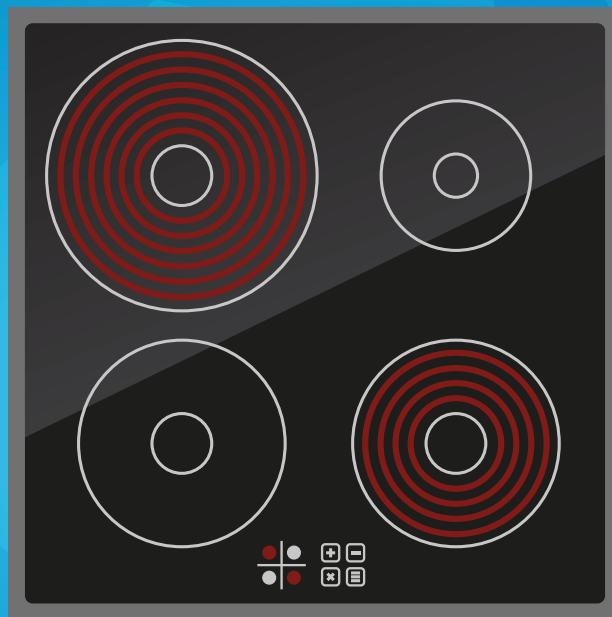
Vrata frižidera ne držite dugo otvorena i uvijek provjerite jeste li ih dobro zatvorili, kako biste uštedili električnu energiju i sačuvali kvalitet namirnica.

31.

Savjetujte ukućanima da isključe grijaće tijelo nekoliko minuta prije nego što jelo bude gotovo, jer će grijaće tijelo zadržati visoku temperaturu, a hrana će se nastaviti kuhati.

32.

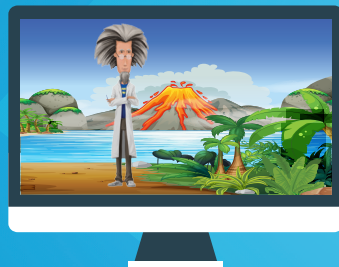
**Staklo-keramičke grijaće ploče vrlo precizno usmjeravaju toplotnu energiju na samo dno posude, pa su zbog toga djelotvornije od klasičnih grijaćih ploča.
Prenesite to ukućanima.**

33.

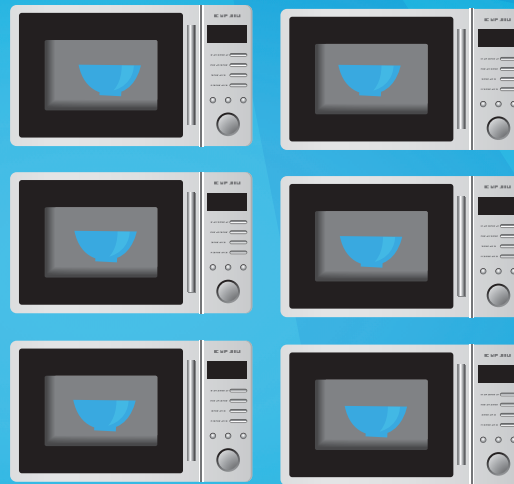

**Ukoliko možete, izbjegavajte sušenje veša u sušilicama,
već ga sušite na zraku.**

34.

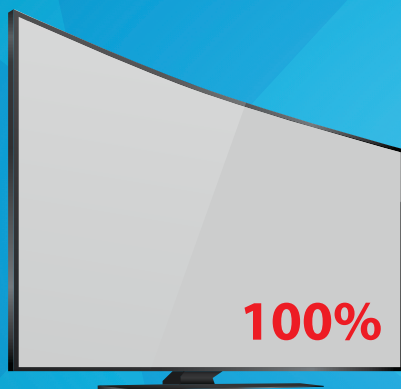

=

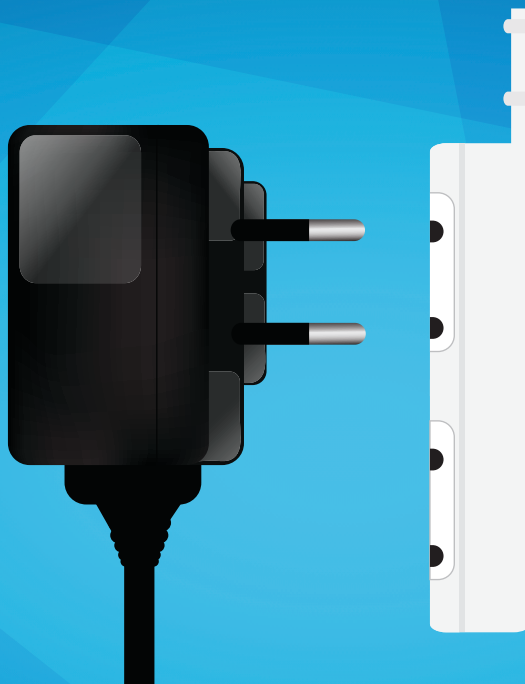
**Jeste li znali da ukoliko ostavite monitor uključen čitavu noć,
potrošićete energije koliko je potrebno za zagrijavanje 6
obroka u mikrovalnoj peći?**

35.

TV u "stand by" načinu rada troši i do 24% energije, u odnosu na potrošnju energije kad je uključen.

36.

Da li znate da neki punjači za mobitele, laptope i digitalne kamere troše energiju i kad su uređaji napunjeni i odvojeni od punjača? Dokaz za to je činjenica da se punjači uključeni u utičnicu, a da pri tom nisu u funkciji punjenja, i dalje zagrijavaju. Pazite na ovo!

31.

Uvijek gasite kompjuter kad ga ne koristite. Ukoliko ipak morate ostaviti kompjuter uključen, isključite monitor, jer on troši više od pola energije čitavog sistema.

38.

Koristite javni prevoz ili vozite bicikl! Jedan autobus pun putnika može ukloniti 40 vozila sa ceste, te zadržati oko 50 tona stakleničkih gasova godišnje.

39.

Koristite što je moguće manje papira. Češće koristite e-mail, jer je brži, jeftiniji i zdraviji za životnu sredinu.

40.

**Reciklaža štedi energiju i čuva naše prirodne resurse.
Kupujte proizvode koji su izrađeni od recikliranog
materijala!**

41.

**Počnite da koristite biorazgradive kese ili platnene cekere.
Imajte ovo na umu kad krenete do trgovine.**

42.

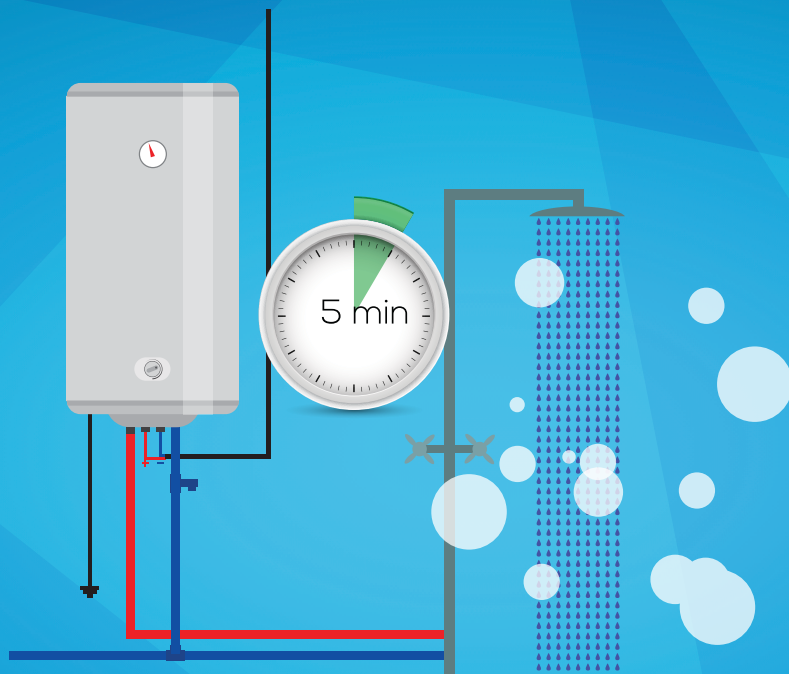
Sortirajte otpad!
Odlazite staklenu i plastičnu ambalažu u posebne kontejnere.

43.

**Umjesto duge kupke, odlučite se za tuširanje i uštedite
i do 50% energije i vode.**

44.

**Skratite vrijeme tuširanja ispod 5 minuta!
Mjerite i ukućanima savjetujte da je to za dobrobit svih
ljudi na planeti.**

45.

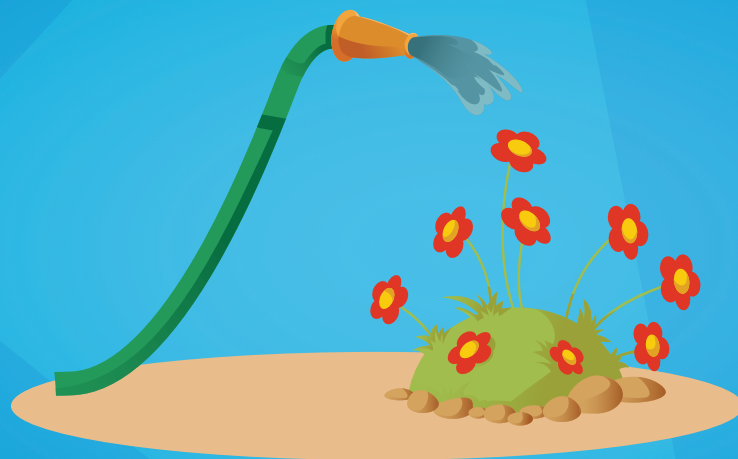
Natopite prljavo suđe prije pranja, umjesto da tvrdokorne nečistoće perete pod mlazom vode.

46.

Pri pranju ruku, ne dozvolite da voda curi sve vrijeme. Na taj se način dnevno može uštediti i do 10 litara vode po osobi.

47.

Zalijevajte vrt ili travnjak u rano jutro, nakon što se rosa osušila, kako biste izbjegli gubitke nastale isparavanjem.

48.

Dok perete zube, zavrnite česmu, jer tako možete dnevno da ušedite i do 5 litara vode po osobi.

49.

Za svakog člana porodice odredite samo jednu čašu dnevno iz koje će piti vodu. To će redukovati broj korištenja mašine za pranje suđa. Zabavite se ispisivanjem imena ukućana po čašama.

50.

Pokrenite akciju sadnje drveća. Osim ublažavanja klimatskih promjena, šume imaju ogroman značaj u stvaranju kisika i prečišćavanju zraka od prašine i drugih čestica koje dopijevaju u atmosferu.

OSNOVNI ENERGETSKI POJMOVI

Drvena biomasa

(I) Šumska drvena masa (ostaci drveća - stablo, krošnje) i drveni ostaci nastali iz prerade drveta, koji se mogu iskoristiti za dobivanje električne ili toplotne energije, (II) jedan od najstarijih i ujedno obnovljivi izvor energije

Električna energija

Sekundarni oblik energije koji se dobiva transformacijom energije iz primarnih izvora, koji sa ekološkog aspekta predstavlja „čist“ oblik energije

Energenti

Nosioći energije

Energija

(I) Sposobnost tijela da vrši rad, (II) fizička veličina koja se ne može direktno osjetiti ni izmjeriti, (III) svi oblici komercijalno raspoložive energije (električna energija,

prirodni gas, ukapljeni prirodni gas, ukapljeni naftni gas, sva goriva za grijanje i hlađenje, ugalj, treset, biomasa i gorivo za prijevoz - isključujući avionska i brodska pogonska goriva)

Energetska efikasnost

(I) Odnos između potrošene energije i ostvarenog efekta u uslugama, robi ili energiji, (II) ostvareni efekat uz manju potrošnju energije ili povećanje efekta uz istu količinu energije

Energetski razred/klasa

(I) Kategorije po kojima se dijele zgrade po njihovoj godišnjoj toplotnoj potrošnji (II) kategorizacija energetske efikasnosti elektroničkih uređaja. Kategorizovani su od A+++ (najefikasnije) do D (najmanja efikasnost).

Fosilna goriva

(I) Goriva nastala dugotrajnim procesima od biljnih i životinjskih ostataka, (II) ugalj, nafta, prirodni gas

Geotermalna energija

Energija koja se generiše u Zemljinoj unutrašnjosti gdje temperatura doseže i preko 4000° C, prirodnim raspadanjem radioaktivnih elemenata koji se nalaze u Zemljinoj kori

Mjere energetske efikasnosti

Radnje i aktivnosti kojima se na provjerljiv, mjerljiv i procjenljiv način postiže poboljšanje energetske efikasnosti

Neobnovljivi izvori energije

(I) Nosioци nekog vida energije koji su nastali dugotrajnim procesima i za sada se ne mogu obnoviti, (II) uglj, nafta, prirodni gas, nuklearna energija

Obnovljivi izvori energije

(I) Neiscrпni izvori energije u prirodi koji imaju karakteristiku stalnog ili povremenog obnavljanja (II) energija vode, vjetra, solarna energija, geotermalna energija, biomasa

Poboljšanje energetske efikasnosti

Povećanje efikasnog korištenja energije u krajnjoj potrošnji, što je rezultat tehničko-tehnoloških promjena, promjena u upravljanju i/ili u ponašanju potrošača energije

Solarna energija

Energija Sunčevog zračenja koja dospijeva do Zemlje u vidu svjetlosti i toplote, a koja se može koristiti za dobivanje električne energije, pripremu potrošne tople vode, grijanje i hlađenje objekata

Staklenički gasovi

Gasovi koji porastom koncentracije u atmosferi

povećavaju temperaturu u atmosferi, a uključuju: vodenu paru, ugljen dioksid, metan, ozon, dušične okside i druge troatomne i višeatomne gasove

Termoelektrana

Elektrana u kojoj se proizvodi električna energija transformacijom iz toplotne energije

Toplotna energija

Unutrašnja energija tijela ili sistema koja se može prenositi između tijela i sistema usljed razlike u temperaturi

Transformacija energije

Prelazak energije iz jednog oblika u drugi

Upravljanje energijom/energetski menadžment

Praćenje i analiziranje potrošnje energije, provođenje energetskih audita, energetska certifikacija zgrada, provođenje mjera energetske efikasnosti, uspostavljanje i vođenje informacionog sistema za energetsку efikasnost

Ušteda energije

Smanjenje potrošnje energije

Zagađivanje

Ispuštanje određenih materija u okolinu koje mogu biti štetne ili opasne

www.ged.ba
www.lajkzapametnuenergiju.ba

   @UNDPBIH #GED